

La batalla de

ARXIU

Fer el tomb a l'esquerra sense necessitat de canviar res que sigui fonamental. Els estratègics del PSOE i el Govern feia setmanes que provaven de trobar una fórmula màgica que els permeti continuar fent la mateixa política econòmica però recuperar alhora davant dels seus votants desencantats el crèdit perdut com a partit progressista. L'ampliació de la llei de l'avortament té, en aquest sentit, dues lectures: una de formal, lligada al contingut de la llei i l'aprovació del quart supòsit; una altra de política, vinculada a l'intent del PSOE de conduir el debat sobre la gestió del Govern a aspectes relacionats amb la regulació dels drets de les persones, allà on la rasa entre l'esquerra i la dreta es fa més i més ampla.

En aquesta direcció, alguns analistes creuen que l'aprovació del quart supòsit d'avortament serà el primer pas d'una ofensiva legislativa que continuaria amb una llei sobre l'eutanàsia i una altra sobre els drets de les parelles no casades i homosexuals. El Govern espanyol voldria donar a entendre d'aquesta forma que, per damunt de la crisi econòmica i els escàndols de la corrupció, el PSOE és encara el partit de la tolerància i el respecte a les llibertats civils i les personals.

El Govern espanyol vol atreure el Partit Popular al debat on el PSOE està més còmode: el de la regulació dels drets de les persones. L'ampliació de la llei de l'avortament obre la rasa entre esquerra i dreta però, de fet, no canvia res.

L'èxit de l'estratègia passa per dos punts: el primer, que el Partit Popular, en coherència amb el seu ideari i amb els sectors que li donen suport, sigui bel·ligerant contra les mesures liberalitzadores del Govern. El segon, que el PSOE trobi els suports parlamentaris suficients per tirar endavant les seves iniciatives legislatives.

El dilema del PP i CDC. Si el PP es deixa endur per postures conservadores o reaccionàries, podria perdre bona part del camí recorregut per la conquesta del centre polític. Fins ara José María Aznar no s'ha pronunciat clarament. Federico Trillo, un dels seus col·laboradors, ha anunciat l'oposició del partit conservador a l'ampliació de la llei, però en un to moderat: no perquè sigui un atemptat contra la vida sinó perquè és "innecessària i inoportuna". Cal recordar que una de les promeses electorals d'Aznar va ser "no tocar" l'actual llei.

Però el PP està sotmès a una doble pressió: la de la seva base social més militant, majoritàriament contrària al dret a la interrupció de l'embaràs; i la de la jerarquia de l'església catòlica espanyola, que ha anunciat la seva oposició frontal a la introducció del quart

'avortament

ARXIU

supòsit. Un dels bisbes fins ara més contundents ha estat el de València, monsenyor García Gasco, que ha dit que amb la nova llei el PSOE "vol amagar l'embaràs de la seva corrupció". La Conferència Episcopal espanyola utilitzarà en aquest sentit tota la seva capacitat de pressió i influència, també a través dels mitjans de comunicació que estan sota el seu control directe, com la cadena radiofònica COPE. Els diaris i comentaristes que tradicionalment donen suport a la dreta espanyola també empenyen el Partit Popular a prendre partit contra l'ampliació dels supòsits d'avortament.

Aznar, doncs, es debat entre el risc de perdre la imatge centrista i moderada que ha aconseguit imprimir al seu partit i a ell mateix, i la necessitat de donar satisfacció al seu votant natural i als sectors més conservadors que li donen suport.

Però possiblement el dilema més complicat el té Jordi Pujol. L'anunci de l'ampliació de la llei ja ha comportat una primera resposta per part de CiU: UDC hi votarà en contra i, a més, amenaça de retirar el suport al Govern de Felipe González si la llei finalment és aprovada. Si la postura d'Unió és monolítica en consonància amb el seu ideari cristià, a

Juan Alberto Belloch ja ha començat a exercir de superministre. L'ampliació de la llei reguladora del dret a l'avortament el col·locarà al bell mig del debat polític. Un dels seus opositors més durs serà el president de la conferència episcopal espanyola, Elías Yanes (foto).

CDC la qüestió esdevé més delicada i plena de matisos. Des de sempre, a Convergència conviuen dues sensibilitats ben diferents en temes com el de l'avortament. La primera, representada per Jordi Pujol, molt propera als posicionaments de l'Església catòlica. La segona, més liberal i permissiva, i per tant més susceptible de sintonitzar amb el PSOE. L'exponent d'aquesta segona és el portaveu del grup parlamentari de CiU a Madrid, Miquel Roca.

Fins ara, aquesta contradicció CDC l'ha resolt donant llibertat de vot als seus diputats sempre que s'han produït situacions similars. Però han estat molt poques ocasions (la principal fou precisament amb motiu de l'aprovació de l'actual llei de l'avortament), i precisament per això no ha resultat una solució conflictiva. Però si es confirma que el PSOE vol continuar legislant en clau despenalitzadora en altres temes com l'eutanàsia, les relacions homosexuals, etc., convertint inclús aquests temes en un eix de la seva gestió governamental, CDC se situaria en una posició molt incòmoda.

Un altre factor que pot influir en la decisió de CDC és l'actitud que adopti l'Església catalana. L'orientació de la jerarquia eclesial

ARXIU

del Principat en aquests temes és avui dia força conservadora i bel·ligerant, en la línia emanada pel Vaticà. Ricard Maria Carles, arquebisbe de Barcelona, ha afirmat que l'ampliació de la llei "és una estratègia política de fatals conseqüències". Aquest cop, Carles representa el sentiment unànim de tots els bisbes del Principat. De ben segur els pastors de l'Església catalana no perdonarien a CDC un posicionament al Congrés de diputats que permetés, encara que fos per omissió, l'aprovació de la llei. Jordi Pujol, que recentment s'ha disculpat públicament davant els bisbes per unes paraules contra certes maneres de fer de l'Església, haurà de valorar també les conseqüències d'un focus de tensió amb els bisbes catalans.

Un hipotètic "no" de CiU, però, obligaria el PSOE a recórrer a Izquierda Unida per aprovar aquesta llei i les que puguin venir després. Davant d'aquesta possibilitat, la coalició nacionalista ja ha advertit els socialistes que no admetrà que busquin aliats a dreta o a esquerra segons quina sigui la llei a aprovar. La complexitat política de l'assumpte té, doncs, conseqüències de gran profunditat que poden afectar fins i tot la governabilitat del país.

Clinton i el papa, també. No solament a l'estat espanyol, sinó al món sencer, la qüestió de l'avortament està cridada a ocupar la primera plana de l'actualitat durant els pròxims mesos. El Vaticà s'ha mostrat molt preocupat per l'agenda de la Conferència sobre Població i Desenvolupament que Nacions Unides celebrarà el pròxim mes de setembre al Caire.

Els Estats Units han anunciat que hi defensaran una postura favorable a la legalització de l'avortament a tot el món. Desafiant el papa Joan Pau II, Bill Clinton ha afirmat que

"L'avortament ha de ser segur, legal i infreqüent". Bill Clinton ha desafiat el papa Joan Pau II (en la pàgina següent) defensant la legalització de la interrupció de l'embaràs a tot el món. El Vaticà s'oposarà a les conclusions de la Conferència sobre Població i Desenvolupament que s'ha de celebrar el setembre a El Caire.

"l'avortament hauria de ser una qüestió personal, no un dictat públic. L'avortament hauria de ser segur, legal i infreqüent". L'Església catòlica nord-americana, davant la ferma postura de l'administració Clinton, ha passat a l'ofensiva inserint anuncis a la premsa on es pot llegir: "Stop a la conferència assassina de l'ONU".

Al Caire s'han de discutir polítiques per tal que l'any 2015 els habitants de la terra no superin els 7.250 milions. Hi assistiran tots els estats del món, inclosos els divuit que prohibeixen l'avortament, i s'hi farà evident la terrible complexitat del problema de la superpoblació, el control de la natalitat i la planificació familiar a escala global. En els dos mesos que falten per a la celebració de la conferència naixeran al món dos milions més de criatures, mentre que la tercera part dels nens del planeta moren de fam.

Un problema mundial. La discussió sobre els drets reproductius de les dones centrarà de ben segur la conferència del Caire. Tot i que les dones han actuat durant segles en la línia que el control sobre els seus cossos, fertilitat i salut ha d'estar únicament en les seves mans, la formalització d'aquest convenciment en el concepte de "drets reproductius" és força recent. El terme va aparèixer per primer cop en les lluites feministes pel dret a un avortament segur i legal desenvolupades a Europa i Nord-amèrica durant els anys setanta. Les organitzacions fundades en aquests anys d'efervescència posen l'èmfasi en la protecció del control de les dones sobre la reproducció tant de les agressions pro-natalistes com de les antinatalistes (programes d'esterilització massiva, per exemple).

Així, les defensores dels "drets reproductius" de les dones se situaven enfront dels oponents de l'avortament legal, però també contra els partidaris de les tècniques mèdiques de control de població. Es tractava de defensar el dret de la dona a decidir si vol tenir fills, quan i com. El dret a tenir fills, i a no tenir-ne.

Des de la celebració de la Conferència de la Dona a Nairobi (1985) els partidaris d'aquests drets han fet un llarg camí ple de progressos, sobretot perquè han posat les necessitats de la dona, especialment les necessitats de salut, al bell mig de les discussions internacionals sobre població i planificació familiar. Però, segons els estudis més avançats i rigorosos, aquests progressos s'enfronten ara amb creixents barreres derivades del nou context internacional.

En primer lloc, la persistència de la crisi del deute extern (empitjorada per la guerra del Golf de 1991) i les crides de les organitzacions mundials de crèdit reduiran encara

més els recursos públics dedicats a les dones pobres i als seus fills. Això provocarà que es dispari la reacció en cadena de la mortalitat maternal i infantil, no tant per l'increment de la pobresa i la falta d'atencions sanitàries, sinó sobretot perquè serà més difícil reclamar a l'estat que compleixi el seu paper anivellador. Això no passa solament al Tercer Món, sinó també a Europa i els Estats Units, on les últimes estadístiques indicaven que la meitat dels estats havien tallat les assignacions alimentàries a les dones pobres i als seus fills.

D'altra banda, l'hegemonia del mercat i els seus valors a tot el món des de la caiguda del socialisme real també produirà un impacte negatiu en els drets reproductius en molts països. Força estats comencen a dimitir de les seves obligacions en les prestacions de salut i deixen aquests temes en mans d'agències privades que actuen en funció dels beneficis. L'experiència ha demostrat que aquest no és el millor sistema, especialment per a les dones pobres. La salut reproductiva de les dones es pot convertir en un supermercat on solament puguin acudir els que s'ho poden pagar.

El ressorgiment del racisme, la violència ètnica i els moviments d'extrema dreta també pot influir en les polítiques de població. Històricament aquestes condicions polítiques han afavorit l'ús de la fertilitat femenina com una arma, tant per superar demogràficament els grups rivals com per tallar la reproducció d'aquells individus considerats inferiors. El resultat acostuma a ser una política coercitiva que promou el naixement de fills entre els grups dominants mentre que el dissuadeix entre els grups marginals.

La no desaparició del militarisme, l'intervencionisme imperialista i la guerra amenaça també directament la salut reproductora de la dona. Allà on hi ha un conflicte bèl·lic s'incrementen les possibilitats d'abandonament infantil, violacions, abusos sexuals, prostitució, embarassos no desitjats i malalties de transmissió sexual. Ningú no se n'ocupa.

Un últim factor que cal tenir en compte és la persistència de la cultura patriarcal, que reforça les tendències socials que posen en segon terme els drets de salut reproductiva de les dones. Tendències que inclouen realitats ben diverses com els premis per la producció de fills; el ressorgiment de les tendències fonamentalistes de molts grups religiosos, que actuen contra l'avortament legal i el control de la natalitat; la progressiva medicalització de la planificació familiar amb els seus mètodes d'alta tecnologia que porten a considerar el fetus com un pacient...

Aquesta és, sense demagògies, la complexitat del debat.

Eduard Voltas

L'avortament, un negoci privat

Cada any es realitzen als Països Catalans entre 16.000 i 18.000 avortaments legals, segons dades oficials de les conselleries de Sanitat de Catalunya i el País Valencià. A les Illes Balears no es practiquen avortaments, ja que no existeix cap clínica privada autoritzada. Les illenques que volen interrompre el seu embaràs ho han de fer a València o Barcelona. L'ampliació de la llei no ha de fer augmentar necessàriament el nombre d'avortaments, perquè de fet actualment es transgredeix contínuament la llei: la dona que vol avortar ho fa, entri o no objectivament dins dels tres supòsits previstos legalment, ja que els metges de les clíniques privades tenen la màniga ampla a l'hora d'avaluar les condicions de la pacient.

Un estudi patrocinat per l'Institut d'Estudis Humanitaris Miquel Coll i Alentorn demostra que en l'actualitat més del 95% dels avortaments legals es realitzen precisament en les clíniques privades, que normalment es dediquen també a activitats ginecològiques i de planificació familiar. D'aquests, també més del 90% s'acullen al supòsit legal de greu perill per a la salut física o psíquica de la mare. Aquests centres cobren entre 32.000 i 50.000 pessetes per avortament. A Catalunya, per exemple, i sempre segons les dades de l'informe citat, l'any 93 les clíniques van ingressar gairebé 500 milions de pessetes per la prestació dels seus serveis d'interrupció de l'embaràs. Tenint en compte el baix cost infraestructural de la intervenció, així com la seva simplicitat, el marge de beneficis és força elevat.

Deixar *de facto* la pràctica de l'avortament legal en mans privades ha provocat que aquestes posin en marxa estratègies comercials adaptades al funcionament normal del mercat. L'oferta busca estimular la demanda. Així, anuncis en les emissores de ràdio insisteixen en el fet que l'operació és d'una gran senzillesa, és com treure's un granet i no provoca més dolor que el normal d'una menstruació. La llei actual ha creat indirectament, doncs, un espai de mercat al voltant de la interrupció de l'embaràs. Els sectors contraris a l'avortament denuncien l'existència de metges de la Seguretat Social que no practiquen avortaments dins del sistema públic (al·legant objecció de consciència) però que per les tardes ho fan en les seves clíniques privades amb voluntat de lucre.

E. V.